



SZKOŁA
PODSTAWOWA NR 137
— W KRAKOWIE —

♥ KU PAMIĘCI
ZOFII KOSSAK—
SZCZUCKIEJ

Było to wiele lat temu...

Dziękujemy Ci Cioci Zosiu
za Twoje serce oddane Ojczyźnie.

Twój patriotyzm i Twoja miłość
do Narodu Polskiego jest dla Nas
wzorem do naśladowania.



Projekt „**Ku pamięci Zofii Kossak-Szczuckiej**” opracowany
przez zespół nauczycieli uczących
w Szkole Podstawowej nr 137 im. prof. Wiktora Zina w Krakowie
to zbiór działań opracowanych w formie scenariuszy zajęć
wprowadzających ucznia w wieku 12-15 lat
w tematykę życia, twórczości i działalności patriotki
Zofii Kossak-Szczuckiej.

Podejmowane działania są odpowiedzią na kształtowanie
wśród młodzieży tożsamości narodowej
oraz przywracanie pamięci o polskich bohaterach narodowych.

Zrealizowanie projektu kończy się ewaluacją
przeprowadzoną w formie konkursu
skierowanego do grupy wiekowej 12-15 lat.

Zadaniem Uczestników konkursu
jest **napisanie wiersza**
dotyczącego życia, twórczości lub działalności
Zofii Kossak-Szczuckiej.



SCENARIUSZ ZAJĘĆ 1

Temat zajęć: Zofia Kossak- Szczucka – Nasza Ciocia.

Grupa wiekowa: uczniowie w wieku 12-15 lat

Cel ogólny:

- kształtowanie świadomości patriotycznej,
- rozwijanie postaw prospołecznych i dobra wspólnego,
- rozwijanie zainteresowań dotyczących życia i twórczości Zofii Kossak-Szczuckiej.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wie, jakimi wartościami kierowała się Zofia Kossak-Szczucka,
- wymienia podstawowe fakty z życia Zofii Kossak-Szczuckiej,
- rozwija umiejętności współpracy w zespole,
- nabywa kompetencje wykorzystania TIK podczas zajęć.

Metody pracy: podająca, problemowa, aktywizująca.

Formy pracy: indywidualna, grupowa.

Pomoce i środki dydaktyczne: portret Zofii Kossak-Szczuckiej, krzyżówka, kody QR-
życiorysy Zofii Kossak- Szczuckiej, karta pracy- test wyboru, karta pracy-zadania
prawda/fałsz, karta pracy- uzupełnianka, quiz na platformie quizizz, tablica multimedialna,
komputer/laptop/tablet, telefon komórkowy.

Przebieg zajęć:

1. W trakcie burzy mózgów uczniowie wyjaśniają hasło „biografia”. Zapisują do zeszytu notatkę: Biografia - przedstawienie faktów z życia konkretnej osoby. Nauczyciel prezentuje portret Zofii Kossak- Szczuckiej (załącznik nr 1), nie podając uczniom kto jest przedstawiony na grafice. Zadaniem klasy jest przedstawienie swoich przypuszczeń, domysłów kto jest na ilustracji oraz kogo dotyczyć będzie dzisiejsza



lekcja.

2. Nauczyciel podaje temat oraz cele lekcji. Uczniowie zapisują temat w zeszycie i wklejają grafikę z wizerunkiem poetki. Nauczyciel dzieli uczniów na cztery grupy. Każda z grup zajmuje się innym okresem życia Zofii Kossak-Szczuckiej.

Grupa I - dzieciństwo i młodość (1889-1922). Uczniowie rozwiązują krzyżówkę (zał. nr 2). Odpowiedzi do pytań zakodowane są w postaci kod QR (zał. nr 3).

Grupa II - okres międzywojenny (1923- 1938). Uczniowie rozwiązują tekst z lukami (zał. nr 4). Odpowiedzi do pytań zakodowane są w postaci kod QR (zał. nr 3).

Grupa III - II wojna światowa (1939- 1944). Uczniowie rozwiązują test wyboru (zał. nr 5). Odpowiedzi do pytań zakodowane są w postaci kod QR (zał. nr 3).

Grupa IV - okres powojenny (po 1944 roku). Uczniowie rozwiązują zadania prawda/fałsz. W zdaniach fałszywych podają prawidłowe odpowiedzi (zał. nr 6). Odpowiedzi do pytań zakodowane są w postaci kod QR (zał. nr 3).

Każda grupa po rozwiązaniu zadania tworzy krótką notatkę z najważniejszymi informacjami i odczytuje pozostałym uczniom.

Nauczyciel na bieżąco sprawdza postępy w rozwiązywaniu zadań. Po ustalonym czasie grupy, po kolei, prezentują rozwiązane zadania i notatki.

3. Podsumowanie

Uczniowie rozwiązują quiz na platformie quizizz.

https://quizizz.com/admin/presentation/636e9570faced3001e9e8cd4?source=lesson_s_hare

<https://quizizz.com/join?gc=277320> kod:2 77320

Autor: Renata Makuch

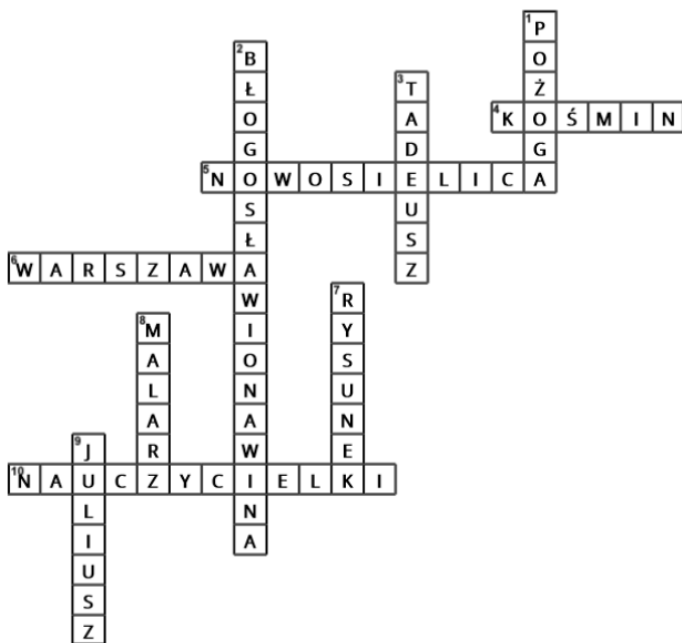
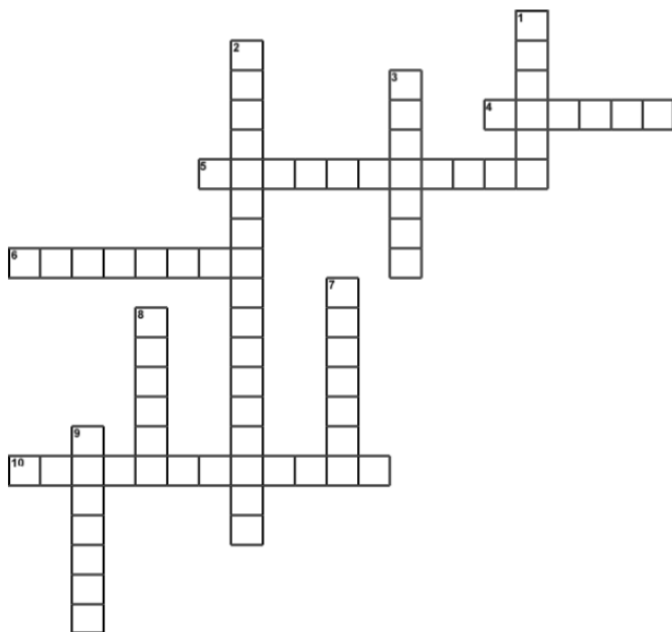


Załącznik nr 1 do scenariusza nr 1





Załącznik nr 2 do scenariusza nr 1



Poziomo:

4. Miejscowość urodzenia Zofii.
5. Gdzie zamieszkała Zofia po ślubie ze Stefanem Szczuckiem?
6. Miejscem studiowania malarstwa była ...
10. Pierwszą pracę Zofia podjęła w zawodzie

Pionowo:

1. Polski tytuł powieści napisanej w Krasiczynie.
2. Tytuł debiutanckiego utworu literackiego.
3. Imię drugiego syna Zofii.
7. Jaki kierunek studiowała Zofia w Genewie?
8. Kim z zawodu był dziadek Zofii Kossak- Szczuckiej?
9. Imię pierwszego syna Zofii.

Poziomo:

4. Miejscowość urodzenia Zofii.
5. Gdzie zamieszkała Zofia po ślubie ze Stefanem Szczuckiem?
6. Miejscem studiowania malarstwa była ...
10. Pierwszą pracę Zofia podjęła w zawodzie

Pionowo:

1. Polski tytuł powieści napisanej w Krasiczynie.
2. Tytuł debiutanckiego utworu literackiego.
3. Imię drugiego syna Zofii.
7. Jaki kierunek studiowała Zofia w Genewie?
8. Kim z zawodu był dziadek Zofii Kossak- Szczuckiej?
9. Imię pierwszego syna Zofii.



Załącznik nr 3 do scenariusza nr 1





Załącznik nr 4 do scenariusza nr 1

Pierwszy mąż Zofii zmarł w 1923 roku we Po męża Zofia wraz z dziećmi przeprowadziła się do wsi Dwa lata później wyszła za mąż za W roku urodziła syna Witolda a pochowała syna Jedyna córka - - urodziła się w 1928 roku. Cztery lata później przyznano jej nagrodę literacką Okres międzywojennym był czasem powstania najwybitniejszych dzieł poetki. Wydano cykl powieści historycznych z okresu Została odznaczona oraz a także otrzymała

Pierwszy mąż Zofii zmarł w 1923 roku **we Lwowie**. Po **śmierci** męża Zofia wraz z dziećmi przeprowadziła się do wsi **Górki Wielkie**. Dwa lata później wyszła za mąż za **Zygmunta Szatkowskiego**. W **1926** roku urodziła syna Witolda a pochowała syna **Juliusza**. Jedyna córka- **Anna**- urodziła się w 1928 roku. Cztery lata później przyznano jej **nagrodę literacką województwa śląskiego**. Okres międzywojennym był czasem powstania najwybitniejszych dzieł poetki. Wydano cykl powieści historycznych z okresu **wypraw krzyżowych**. Została odznaczona **Złotym Wawrzynem Akademickim Polskiej Akademii Literatury** oraz **Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski** a także otrzymała **Krzyż Zasługi Zakonu Rycerskiego św. Łazarza I klasy**.



Załącznik nr 5 do scenariusza nr 1

1. W 1939 roku Zofia wraz z dziećmi wyjechała z Górek Wielkich i zamieszkała w:
 - a) Krakowie
 - b) Częstochowie
 - c) Warszawie
 - d) Wrocławiu
2. W czasie wojny zajmowała się działalnością:
 - a) Rzemieślniczą
 - b) Konspiracyjną
 - c) Medyczną
 - d)
3. Zofia była jedną z twórczyń tajnej organizacji o nazwie:
 - a) Armia Krajowa
 - b) Front Odrodzenia Polski
 - c) Bataliony Chłopskie
 - d) Armia Ludowa
4. Zofia była jedną ze redakterek pisma podziemnego o nazwie:
 - a) „Polska żyje”
 - b) „Głos ludu”
 - c) „Barykada Wolności”
 - d) „Dziennik Polski”
5. Zofia była zaangażowana w niesienie pomocy Żydom. Założyła organizację pod kryptonimem:
 - a) Bojownicy niepodległości
 - b) Żegota
 - c)
 - d)
6. W którym roku Zofia została aresztowana i przewieziona do obozu koncentracyjnego Auschwitz?
 - a) 1940
 - b) 1941
 - c) 1942
 - d) 1943
7. Co przenosiła Zofia na Pawiak, w specjalnie wykonanej pudernicze?
 - a) Leki
 - b) Amunicję
 - c) Komunię świętą
 - d) Prasę

Odpowiedzi: 1 c, 2 b, 3 b, 4 a, 5 b, 6 d, 7 c



Załącznik nr 6 do scenariusza nr 1

- | | | |
|---|---|---|
| 1. Po upadku powstania Zofia wyjechała do Poznania. | P | F |
| 2. Kolejnym przystankiem Zofii był Birmingham, gdzie wyjechała z misją Polskiego Czerwonego Krzyża. | P | F |
| 3. Przez 12 lat, wraz z mężem mieszkała na farmie w Kornwalii. | P | F |
| 4. Powieść „Król trędowaty” znalazł się na czele <i>Book of the Month</i> w Stanach Zjednoczonych. | P | F |
| 5. W roku 1961 twórczość Zofii w Polsce objęta była ścisłą cenzurą. | P | F |
| 6. Po okresie stalinizmu zaczęto masowo wydawać książki poetki. | P | F |
| 7. Po powrocie do kraju, Zofia wraz z mężem zamieszkali w Krakowie. | P | F |
| 8. Zofia zmarła 9 kwietnia 1958 roku w Bielsku- Białej. | P | F |
| | | |
| 1. Po upadku powstania Zofia wyjechała do Poznania. (Częstochowy) | P | F |
| 2. Kolejnym przystankiem Zofii był Birmingham, gdzie wyjechała z misją Polskiego Czerwonego Krzyża. (Londyn) | P | F |
| 3. Przez 12 lat, wraz z mężem mieszkała na farmie w Kornwalii. | P | F |
| 4. Powieść „Król trędowaty” znalazł się na czele <i>Book of the Month</i> w Stanach Zjednoczonych. („Bez oręza) | P | F |
| 5. W roku 1961 twórczość Zofii w Polsce objęta była ścisłą cenzurą. (1951) | P | F |
| 6. Po okresie stalinizmu zaczęto masowo wydawać książki poetki. | P | F |
| 7. Po powrocie do kraju, Zofia wraz z mężem zamieszkali w Krakowie. (Górkach Wielkich) | P | F |
| 8. Zofia zmarła 9 kwietnia 1958 roku w Bielsku- Białej. (1968) | P | F |



SCENARIUSZ ZAJĘĆ 2

Temat zajęć: Spacer z ciocią Zosią po Krakowie, czyli opowieść o wartościach.

Grupa wiekowa: uczniowie w wieku 12-15 lat

Cel ogólny:

- kształtowanie świadomości patriotycznej,
- rozwijanie postaw prospołecznych i dobra wspólnego,
- zapoznanie z wartościami, którymi kierowała się Zofia Kossak- Szczucka na podstawie, opowiadań: „Ojcowie cystersi”, „Uczta Wierzyńska”, „Hołd pruski”.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wie, kim była Zofia Kossak- Szczucka,
- potrafi podać najważniejsze wydarzenia z życia Zofii Kossak- Szczuckiej, wymienić tytuły jej opowiadań związanych z Krakowem oraz wskazać na wydarzenia historyczne w nich przedstawione,
- potrafi przedstawić wartości patriotyczne oraz etyczne zawarte w omawianych opowiadaniach,
- umie zastosować omawiane wartości w życiu codziennym i podaje przykłady na ich wykorzystanie.

Metody pracy: podająca, problemowa, aktywizująca.

Formy pracy: indywidualna, grupowa.

Pomoce i środki dydaktyczne: teksty opowiadań, komputer, zdjęcie Zofii Kossak-Szczuckiej, zdjęcie budynków klasztornych Cystersów w Mogile, fotografie upamiętniającej Hołd Pruski i Ucztę u Wierzyńska, kartki z fragmentami opowiadań i początkami aforyzmów.

Przebieg zajęć:

1. **Przypomnienie** przez nauczyciela najważniejszych wydarzeń z życia Zofii Kossak-Szczuckiej (prezentacja pdf zał. nr 1).



- Urodziła się 10 sierpnia 1889 roku w Koźminie, a zmarła 9 kwietnia 1968 roku w Bielsku Białej.
- Pochodziła z rodziny słynnych malarzy Kossaków, jej kuzynką była poetka Maria Pawlikowska-Jasnorzewska.
- Studiowała malarstwo i rysunek w uczelniach artystycznych, najpierw w Warszawie, a potem w Genewie.
- W okresie międzywojennym wyszła za mąż za Stefana Szczuckiego, a po jego śmierci za Zygmunta Szatkowskiego. Doznała radości macierzyństwa i smutku z powodu śmierci pierworodnego syna. Rozpoczęła także prace pisarskie, tworząc powieści historyczne, np. „Krzyżowcy”, „Król trędowaty”, „Bez oręża”.
- W czasie II wojny światowej zamieszkała w Warszawie i rozpoczęła działalność konspiracyjną i charytatywną. Była współzałożycielką Frontu Odrodzenia Polski, współpracowała z polityczno-wojskową katolicką organizacją Unia, wspólnie z innymi założyła radę Pomocy Żydom „Żegota”, współredagowała pismo podziemne „Polska Żyje”, trafiła do obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau, by potem być przewieziona na Pawiak i uwolnioną, dzięki pomocy przyjaciół: brała też udział w powstaniu warszawskim.
- Po wojnie wyjechała do Londynu, by pełnić funkcje kierownika oddziału Polskiego Czerwonego Krzyża. Posądzona niesłusznie za współpracę z komunistyczną władzą, odsunęła się od polskich emigrantów i pracowała na farmie w Kornwalii.
- W 1957 roku wróciła do kraju. Jako publicystka współpracowała z prasą katolicką. Odmówiła przyjęcia nagrody państwowej za wybitne osiągnięcia literackie w dziecinie powieści historycznej.
- Zawsze bliskie jej były wartości chrześcijańskie. Należała do Trzeciego Zakonu Św. Dominika od Pokuty. Narażając swoje życie przenosiła w ukryciu na Pawiak Najświętszy Sakrament.
- Jest autorką wielu utworów o tematyce historycznej, które wydawane były za granicą w języku angielskim i niemieckim.
- 11 listopada 2018 Prezydent RP odznaczył pośmiertnie pisarkę Orderem Orła Białego jako wyraz najwyższego szacunku wobec znamienitych zasług poniesionych dla chwały, dobra i pożytku Rzeczypospolitej Polskiej, z okazji Narodowych Obchodów Setnej Rocznicy Odzyskania Niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej.



2. Praca grupowa

Uczniowie zostają podzieleni na grupy liczące 2-3 osoby, a następnie otrzymują znajdujące się poniżej 3 fragmenty opowiadań Zofii Kossak-Szczuckiej. Nauczyciel poleca przeczytanie poniższych fragmentów, a następnie zapisanie płynącej z nich nauki.

1 fragment: „- Nie - odparł opat z uśmiechem - wiedza rzecz święta i nie lza jej zaniedbywać... Nie oddaję się jej tak wyłącznie jak benedyktyni, to prawda. (...) . Nam narzucili twarde prawo ustawicznego znoju, przykazując zagarniać jak najwięcej ludzi i tych ludzi uczyć, jak pracę rąk uczynić wdzięczną i wydatną... Dopieroż gdy się własnym wysiłkiem polepszy ich dola, damy im do ręki księgę... Na razie starczy, gdy się przeżegnać potrafią i Pozdrowienie Anielskie bez myłki powtórzyć... (...)Racz, wasza dostojność, przejść do refektarza na posiłek. Skromny on wielce, takiego gościa niegodny, lecz reguła broni nam pożywania mięsa, wino zaś daję tylko chorym...” („Ojcowie cystersi”, s. 59).

2 fragment: „Cała sprawa poszła stąd, że Surka, Lejbka i Moszko, obdarte i piegami obsypane dzieci kupca Szymszela, weszły na galar stojący na Wiśle pod zamkiem. Galar zdawał się pusty. Ośmielone panującą na wybrzeżu ciszą, Żydzieta wlażyły nań, myśląc, że znajdą w jakiej szparze bodaj jedno z tych jabłek, które oryle wiozą na galarach w dół, a których zapach niesie się aż na oba brzegi. Lecz zamiast jabłek zastały tylko śpiącego flisaka. Przebudzony jął wymyślać nieproszonym gościom tak groźnie i chwycił w garść bosak tak wymownie, że przerażone Żydzieta skoczyły wprost z burty do wody. Że susza trwała od paru tygodni, nie trafiły na głębię: nurzając się z głową raz po raz a piszcząc bez przestanku przeraźliwie, dobrnęły do lądu. Obmokłe jak szczury, nie przestając krzyczeć w niebogłosy pognały w stronę Zwierzyńca. Flisak ani popatrzył za nimi, ułożywszy się z powrotem do drzemki. Przygodę dzieci widział tylko Hanko, pacholik przyboczny królewski, syn pana Henzelina Wierzynka ze Skrzynki, posłany pojrzeć na wały. Piski (...) nieudolne babranie się w wodzie zdały mu się okrutnie ucieszne. Śmiał się, aż mu oczy łzami zachodziły. Z licem pełnym tego śmiechu wrócił do komnaty.

- Nie widno gońców? - zapytał go żywo król. (...)
- Nie widno nikogo, miłościwy panie.
- A czego się śmiejesz?



- Abo... - Hanko opowiedział zajście najbarwniej, jak umiał, lecz król nie roześmiał się wcale.

- By woda była większa, potopiłyby się niebożęta - zauważył.

- Pewnikiem - stwierdził Hanko pogodnie. Król spojrział na niego spod oka.

- Cóż byś wtedy sam uczynił? - zapytał. Hanko rozdziawił gapiowato gębę, nie rozumiejąc pytania.

- Pytam, zali byś biegał ratować.

- Ratować żydowskie bachory?!

- A jakby tak pana strażnikowe dziecka plusnęły do wody?

- Jużci, cobym ratował.

- Tedy bacz, że jednako trza ratować i jednako lutować się tych, jak onych...

Hanko roześmiał się, pewien, że miłościwy pan krotochwilę sobie z niego stroi, i zaprzeczył gorąco. Król powtarza swoje, a Hanko znów swoje, aż król, że był prędko, jak się nie rozgniewa, że stołka nie porwie, nie krzyknie

- (...) Na oczy cię widzieć nie chcę! Ruszaj precz do domu!

Chłopiec oniemiał, za czym płaczem buchnął, do nóg próbował paść, nadaremno. (...) Siąkając nosem, oczy rękawem ocierając, poszedł Hanko do domu. Najgorzej, że nie wiedział, czym miłościwego pana ozeźlił” (Uczta Wierzyńska, s. 69-70).

3 fragment: „Trzysta lat bez sześciu mija, jak zasiedli nad granicą Polski niegodziwym sąsiadem, gorszym od głodu, od moru, od Tatarów. W tych trzystu latach nie było bodaj ni jednego roku wolnego od sprawionych przez nich krzywd. Stali się zmorą nocną z ciężkiego sennego majaku, krwawiącą ustawicznie zadziorą, ucieleśnieniem złych mocy. Drapieżni i chciwi, przeciwstawiali polskiemu męstwu- przebiegłość, prostodusznej ufności słowiańskiej- szatańską zręczność podstępnych intryg i knowań. Grunwaldzki cios unicestwił ich, lecz wyzyskując polską słabość i łaskawość, odrodzili się i powstałi znowu. A oto teraz przestawali istnieć, skończyli się sami w sobie... Tak myślał zebrany naród. Tak myślał król. (...)Kończy się dzieło... Spojrział na siedzącego u nóg swych Stańczyka.

- Patrz a cuduj się - rzekł. - Tej chwili nawet ty łatki nie przypniesz, bo wielka jest.

Błazen zmrużył lewe oko.



- Chwila wielka, wasza królewska mość, ale skutki zrodzi małe... Gadzina skórę zmienia, a przecież kasa jednak...
- (...) Czego byś jeszcze chciał?
- Iżby zmienili dusze, a nie płaszcze... („Hołd Pruski”, s.75-76).

Przykładowe odpowiedzi uczniów:

Fragment 1:

- nie należy zaniedbywać nauki,
- wiedza jest wartością nadrzędną,
- praca fizyczna może przynosić radość i pozytywne skutki,
- jeśli człowiek pozna sens pracy fizycznej, może docenić wiedzę, ale dochodzi do tego etapami,
- ważniejsze jest serdeczne przyjęcie kogoś niż suto zastawiony stół.

Fragment 2:

- należy traktować wszystkich ludzi z należytym szacunkiem,
- wszyscy ludzie są równi bez względu na wyznawaną religię, pozycję społeczną, narodowość,
- wszystkim ludziom należy udzielać pomocy w potrzebie.

Fragment 3:

- należy być dumnym z przynależności do narodu polskiego,
- osoby krzywdzące innych, ponoszą konsekwencje swych czynów,
- prawdziwa przemiana dokonuje się w sercu człowieka.

3. **Nauczyciel prosi** uczniów o przedstawienie pracy poszczególnych grup.

4. **Dyskusja** na temat aktualności nauk płynących z przedstawionych fragmentów.

- Czy wartości płynące z opowiadań Z. Kossak-Szczuckiej są nadal aktualne?
- Które z tych wartości są szczególnie ważne dla uczniów?
- Którą z prezentowanych wartości chciałbyś/chciałabyś wdrożyć w swoje życie?

5. **Układanie aforyzmów** zawierających naukę płynącą z omawianych na lekcji fragmentów opowiadań.



Aforyzm to złota myśl, sentencja, maksyma; zwięzła, lapidarna, przeważnie jednozdaniowa wypowiedź, wyrażająca ogólną prawdę filozoficzną lub moralną, w sposób zaskakujący i błyskotliwy.

Aby ułatwić uczniom tę pracę można zaproponować początki zdań, które mogą być zapisane na tablicy, np.:

Ludzi potrzebujących spotykamy...

Praca jest najlepszym sposobem...

Człowiek uczy się...

Wiedza to...

Idź przez życie...

Zrób wszystko...

Żyj...

Zmieniam się...

6. Podsumowanie

Nauczyciel wraz z uczniami formułuje wnioski z lekcji dotyczące Zofii Kossak-Szczuckiej.

Propozycja:

Zofia Kossak-Szczucka była wierna ideałom, które mogliśmy poznać na dzisiejszej lekcji:

- wielką wagę przykładła do wykształcenia, będąc nauczycielką i kształcąc się,
- pracowała nie tylko umysłowo, ale także fizycznie w gospodarstwie rolnym w Kornwalii,
- pomagała w czasie II Wojny Światowej Żydom w ramach organizacji Żegota, sama jeździła z Warszawy do Krakowa po dzieci żydowskie, narażając własne życie,
- poznawała historię Polski, tworzyła powieści i opowiadania o historii naszego kraju.

Autor: Dorota Siwek



Prezentacja pdf

Zofia Kossak- Szczucka



Urodziła się 10 sierpnia 1889 roku w Kośminie, a zmarła 9 kwietnia 1968 roku w Bielsku Białej.



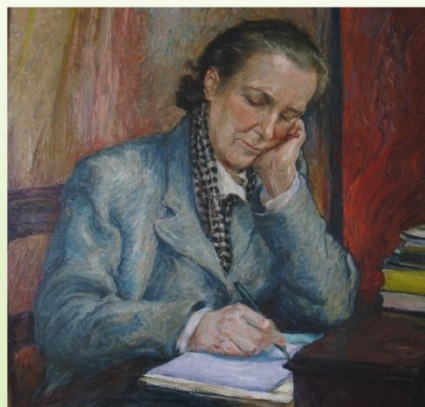
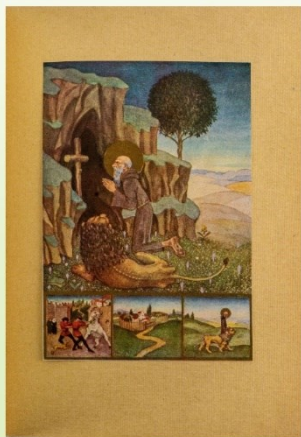
Górki Wielkie -
Muzeum Zofii Kossak
Szatkowskiej



Pochodziła z rodziny słynnych malarzy Kossaków, jej kuzynką była poetka Maria Pawlikowska - Jasnorzewska.



Studiowała malarstwo i rysunek w uczelniach artystycznych, najpierw w Warszawie, a potem w Genewie.





W czasie II wojny światowej zamieszkała w Warszawie i rozpoczęła działalność konspiracyjną i charytatywną. Była współzałożycielką Frontu Odrodzenia Polski, współpracowała z polityczno - wojskową katolicką organizacją Unia, wspólnie z innymi założyła radę Pomocy Żydom „Żegota”, współredagowała pismo podziemne „Polska Żyje”, trafiła do obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau, by potem być przewiezioną na Pawiak i uwolnioną, dzięki pomocy przyjaciół; brała też udział w powstaniu warszawskim.

W okresie międzywojennym wyszła za mąż za Stefana Szczuckiego, a po jego śmierci za Zygmunta Szatkowskiego. Doznała radości macierzyństwa i smutku z powodu śmierci pierworodnego syna. Rozpoczęła także prace pisarskie, tworząc powieści historyczne, np. „Krzyżowcy”, „Król trędowaty”, „Bez oręża”.

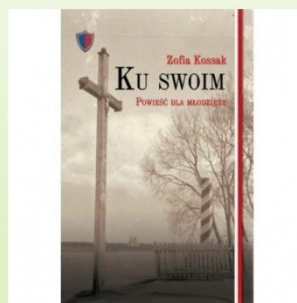




Po wojnie wyjechała do Londynu, by pełnić funkcje kierownika oddziału Polskiego Czerwonego Krzyża. Posądzona niesłusznie za współpracę z komunistyczną władzą, odsunęła się od polskich emigrantów i pracowała na farmie w Kornwalii.



W 1957 roku wróciła do kraju. Jako publicystka współpracowała z prasą katolicką. Odmówiła przyjęcia nagrody państwowej za wybitne osiągnięcia literackie w dziedzinie powieści historycznej.

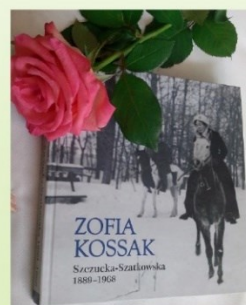
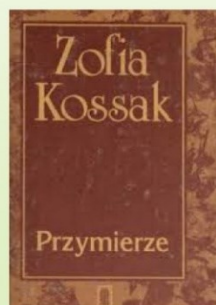
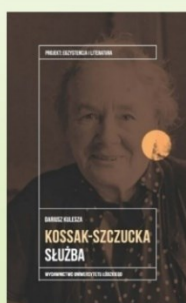




Zawsze bliskie jej były wartości chrześcijańskie. Należała do Trzeciego Zakonu Św. Dominika od Pokuty. Narażając swoje życie, przenosiła w ukryciu na Pawiak Najświętszy Sakrament.



Jest autorką wielu utworów o tematyce historycznej, które wydawane były za granicą w języku angielskim i niemieckim





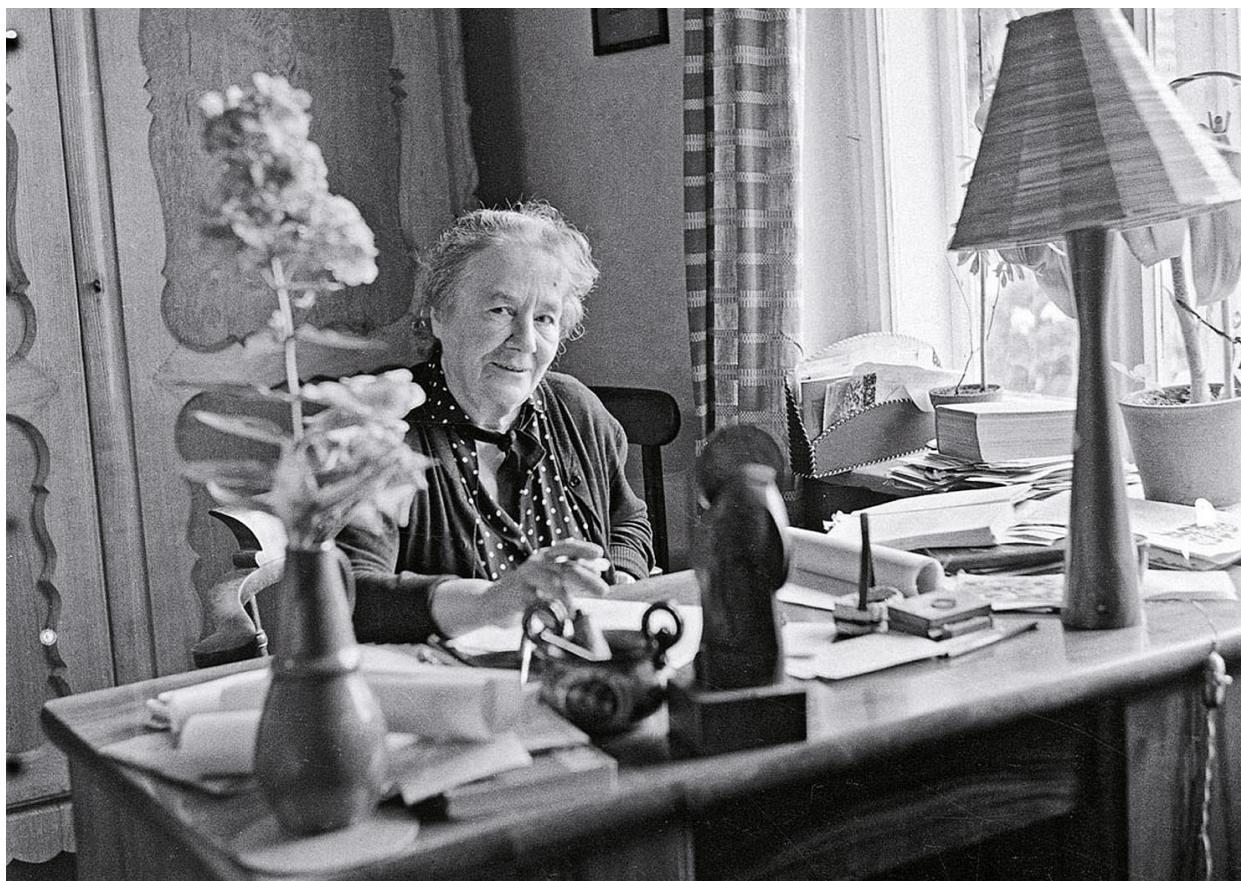
11 listopada 2018 Prezydent RP odznaczył pośmiertnie pisarkę Orderem Orła Białego jako wyraz najwyższego szacunku wobec znamienitych zasług poniesionych dla chwały, dobra i pożytku Rzeczypospolitej Polskiej, z okazji Narodowych Obchodów Setnej Rocznicy Odzyskania Niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej.





Załącznik nr 2 do scenariusza nr 2

Zofia Kossak-Szczucka





Załącznik nr 3 do scenariusza nr 2

Budynki klasztorne Cystersów w Mogile





Załącznik nr 4 do scenariusza nr 2

Hołd Pruski, autor: Jan Matejko



Uczta u Wierzyńka, autor: Bronisław Abramowicz





Załącznik nr 5 do scenariusza nr 2

Aforyzmy

Aforyzm to złota myśl, sentencja, maksyma; zwięzła, lapidarna, przeważnie jednozdaniowa wypowiedź, wyrażająca ogólną prawdę filozoficzną lub moralną, w sposób zaskakujący i błyskotliwy.

Ludzi potrzebujących spotykamy...

Praca jest najlepszym sposobem...

Człowiek uczy się...

Wiedza to...

Idź przez życie...

Zrób wszystko...

Żyj...

Zmieniam się...



SCENARIUSZ ZAJĘĆ 3

Temat zajęć: „Żegota” – Rada Pomocy Żydom - działalność Zofii Kossak-Szczuckiej.

Grupa wiekowa: uczniowie w wieku 12-15 lat

Cel ogólny:

- kształtowanie świadomości patriotycznej,
- rozwijanie postaw prospołecznych i dobra wspólnego,
- rozwijanie wrażliwości na krzywdę ludzką.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- zna rolę Zofii Kossak-Szczuckiej w założeniu Rady Pomocy Żydom,
- potrafi podać przyczyny utworzenia „Żegoty”, zna sylwetki jej głównych działaczy,
- potrafi wymienić sposoby udzielania pomocy Żydom przez „Żegotę”,
- wie, czym ryzykowali Polacy decydujący się na udzielenie pomocy zagrożonej ludności żydowskiej,
- potrafi ocenić rolę „Żegoty” w czasie II wojny światowej,
- wykorzystuje zdobytą wiedzę do poszanowania postaw prospołecznych i dobra wspólnego.

Metody pracy: podająca, problemowa, aktywizująca.

Formy pracy: indywidualna, grupowa.

Pomoce i środki dydaktyczne: krzyżówka, teksty źródłowe - *artykuł w gazecie, fragment z Zeszytu naukowego Muzeum Wojska, Szczehowicz, Hanna Zofia Kossak-Szczucka: lata wojny 1939-1945 "Zeszyt Naukowy Muzeum Wojska", 21, 2008, s. [50]-57*, karton, kolorowe kartki, klej, nożyczki.

Przebieg zajęć:

1. Rozwiązanie krzyżówki przez uczniów, odczytanie hasła, podanie tematu lekcji (zał. nr 1).
2. Nauczyciel dzieli uczniów na dwie grupy (praca z przydzielonymi tekstami).



Grupa I

Przeczytajcie uważnie artykuł *Rada Pomocy Żydom na terenie Polski* (zał. nr 2) i odpowiedzcie na pytania:

1. Czym miała zajmować się Rada Pomocy Żydom i które z tych działań wydaje się Wam najpotrzebniejsze?
2. Jak wyglądała działalność Zofii Kossak -Szczuckiej w tej organizacji?

Grupa II

Przeczytajcie fragmenty zeszytu *Hanny Szczechowicz, Zofia Kossak-Szczucka: lata wojny 1939-1945 "Zeszyt Naukowy Muzeum Wojska", 21, 2008, s. 53-54* (zał. nr 3) i odpowiedzcie na pytania:

1. Jakie działania prowadziła Zofia Kossak-Szczucka w czasie wojny?
2. Kim byli współpracownicy Zofii Kossak-Szczuckiej?
3. Zebranie najważniejszych informacji z lekcji.
Formułowanie głównego celu działalności „Żegoty”, podkreślenie roli Zofii Kossak-Szczuckiej, odczytanie fragment *Z Zeszytu naukowego Muzeum Wojska* (zał. nr 3).
 - zgłaszanie propozycji, zapisywanie na kartach,
 - przygotowanie wspólnej notatki o działalności Żegoty.

Propozycja notatki:

Główną cechą wspólną prezentowanych osób było zaangażowanie w działalność konspiracyjnej Rady Pomocy Żydom. Była to podziemna organizacja, podporządkowana rządowi polskiemu na uchodźstwie, starająca się nieść pomoc Żydom prześladowanym w czasie okupacji. Jej działacze prezentowali różne opcje polityczne i światopoglądowe.

4. Podsumowanie

Praca w dowolnej technice, w grupach, nad projektem pomnika, tablicy innej formy wg własnego pomysłu upamiętniającego działalność „Żegoty”.
Prezentacja wykonanych prac w galerii szkolnej.

Autor: Danuta Górczak



Załącznik nr 1 do scenariusza nr 3

Krzyżówka

1. P O Ź O G A
2. G E T T O
3. A N G L I A
4. _____ K O Ś M I N
- B U R S Z T Y N
6. A U S C H W I T Z

1. Tytuł powieści autobiograficznej, autorka opisuje w niej wydarzenia z Wołynia
2. Odizolowana część miasta w czasie wojny przeznaczona dla mniejszości narodowej np. Żydów
3. Ciocia Zofia przebywała tam w latach 1946-1956
4. Miejsce urodzin Zofii Kossak
5. Tytuł opowiadania lub „złoty kamyk” na plaży
6. Obóz koncentracyjny, do którego zesłano Zofię Kossak -Szczycką

- 1.
- 2.
- 3.
4. _____
- 6.

1. Tytuł powieści autobiograficznej, autorka opisuje w niej wydarzenia z Wołynia
2. Odizolowana część miasta w czasie wojny przeznaczona dla mniejszości narodowej np. Żydów
3. Ciocia Zofia przebywała tam w latach 1946-1956
4. Miejsce urodzin Zofii Kossak
5. Tytuł opowiadania i „złoty kamyk” na plaży,



6. Obóz koncentracyjny do którego zesłano Zofię Kossak -Szczucką



Załącznik nr 2 do scenariusza nr 3

Rada Pomocy Żydom (kryptonim ŻEGOTA)

Rada Pomocy Żydom (kryptonim ŻEGOTA) – konspiracyjna organizacja społeczna, utworzona w grudniu 1942 r. przy Delegaturze Rządu RP na Kraj w wyniku przekształcenia Tymczasowego Komitetu Pomocy Żydom (kryptonim Kom. im. Konrada Żegoty), działającego od listopada 1942 r. pod kierownictwem Zofii Kossak-Szczuckiej. Działała do stycznia 1945 roku.

Funkcjonowała na podstawie porozumienia centrowych i lewicowych stronnictw politycznych polskiego podziemia (m.in. Polska Partia Socjalistyczna – Wolność, Równość, Niepodległość, Stronnictwo Demokratyczne, Stronnictwo Ludowe, Front Odrodzenia Polski) oraz koalicji organizacji żyd. (Bund, Żydowski Komitet Narodowy). W Radzie byli przedstawiciele m.in.: PPS-WRN, SL, SD, Bundu, Żyd. Komitetu Nar. (ŻKN), Frontu Odrodzenia Polski, Pol. Organizacji Demokr., RPPS, Związku Syndykalistów Pol.

Do najaktywniejszych działaczy należeli m.in.: W. Bartoszewski, P. Gajewski i J. Matus; kolejni przewodn.: J. Grobelny (I 1943–III 1944), R. Jabłonowski (V–VII 1944), L. Feiner (XI 1944–I 1945). W 1943 r. powstały rady okręgowe w Krakowie (S. Dobrowolski) i Lwowie (W.L. Chomsowa).

Głównym terenem działalności była Warszawa, gdzie mieściły się ogniwa centralne. Rada Pomocy Żydom pomagała ukrywającym się, wspierała materialnie ok. 4 tys. osób, dostarczała fałszywe dokumenty (ok. 50 tys.), starała się o mieszkania i kryjówki, organizowała opiekę nad dziećmi (w Warszawie ponad 2,5 tys.); środki finans. na pomoc Rada uzyskiwała głównie z dotacji Delegatury Rządu RP na Kraj (90%), z ofiar społeczeństwa pol. i środków dostarczanych przez Bund i ŻKN; różnymi formami pomocy R.P.Ż. w GG było objętych 40–50 tys. osób.

Rada współdziałała z Kierownictwem Walki Podziemnej w zwalczaniu tzw. szmalcowników (wydających Żydów i ukrywających ich Polaków) i szantażystów, apelowała o udzielanie pomocy Żydom, zorganizowała kilka uciezek z obozów pracy i przerzutów uciekinierów na Węgry. W styczniu 1945 r. zakończyła działalność. R.P.Ż. uzupełniał Referat Żyd. Delegatury Rządu RP na Kraj, który pośredniczył w kontaktach z żydowskim podziemiem, opracowywał raporty dla władz RP na uchodźstwie i zwalczał przypadki szantażowania Żydów.



ŹRÓDŁA

- T. Prekerowa *Konspiracyjna Rada Pomocy Żydom w Warszawie 1942–1945*, Warszawa 1982;
- „Żegota” *Rada Pomocy Żydom 1942–1945. Wybór dokumentów*, Warszawa 2002.

Tekst zamieszczony obok pochodzi z książki "Historia i kultura Żydów polskich. Słownik", autorstwa Aliny Całej, Hanny Węgrzynek i Gabrieli Zalewskiej, wydanej przez WSiP. Treść hasła została przygotowana na podstawie materiałów źródłowych PWN.



Załącznik nr 3 do scenariusza nr 3

Szczechowicz, Hanna

**Zofia Kossak-Szczucka : lata wojny
1939-1945**

**"Zeszyt Naukowy Muzeum Wojska",
21, 2008, s. [50]-57**

Zdigitalizowano w ramach projektu pn. Budowa platformy "Podlaskie Czasopisma Regionalne", dofinansowanego z programu „Społeczna odpowiedzialność nauki” Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (umowa SONB/SP/465121/2020).



Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego



Udostępniono do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



zakonnych. Ukrywając się od początku okupacji Zofia Kossak-Szczuczka za wszelką cenę poświęcała się ratowaniu żydowskich dzieci. Nie miała żadnych wahań, gdy w grę wchodził problem jej zdaniem niezbędnej pomocy. Potrafiła sama pojechać po zagrożone dziecko żydowskie do Krakowa, a do różnych niebezpiecznych akcji włączyła całą rodzinę. Ta ofiarna praca prowadzona przez kilkunastoosobową grupę miała ograniczony zasięg, a wiosną 1942r. uzmysłowiła Zofii Kossak-Szczuczkiej, jak niewspółmierne były jej efekty w porównaniu z lawinowo rosnącymi potrzebami. Ostatecznym impulsem do podjęcia przez nią kroków, mających na celu rozwinięcie szerszej akcji społecznej, był widok coraz liczniejszych żebrzących dzieci żydowskich¹¹. Pracowała w Społecznej Organizacji Samoobrony kierowała Wydziałem Ochrony Człowieka o nazwie pomyslanej jako swoiste rozwinięcie ideowe znanego skrótu SOS, międzynarodowego apelu o ratowanie zagrożonych. Współpracowała też z polityczno-wojskową katolicką organizacją podziemną Unia. Dostarczała pierwszych lokali dla wydawnictw konspiracyjnych. Pierwszy numer *Biuletynu Informacyjnego* centralnego organu Służby Zwycięstwu Polski, Związku Walki Zbrojnej i Armii Krajowej wydano w jej mieszkaniu¹². Penetracja dużych ośrodków miejskich przez okupanta była tak intensywna, że prasę redagowano i drukowano w specjalnie zbudowanych schronach w lesie. Tak było między innymi w Okręgu AK Białystok¹³.

Głęboko tkwiąca w pracy podziemnej przy pomocy pisarki Marii Kann utworzyła kilkusobowy komitet na rzecz wykonania sztandaru dla 1 Polskiej Samodzielnej Brygady Spadochronowej. Pomysłodawcami tej pięknej inicjatywy byli oficerowie 1 Polskiej Samodzielnej Brygady Spadochronowej, a propozycję wykonania sztandaru przywiózł do kraju cichociemny, major Maciej Kalenkiewicz. Zofia Kossak-Szczuczka ogłosiła konkurs na projekt sztandaru. Pierwszą nagrodę uzyskał znany architekt inż. Maciej Nowicki, po wojnie współautor projektu gmachu ONZ w Nowym Jorku. Sztandar wykonano dzięki ofiarodawcom, którzy w hojny sposób przekazywali cenne dary i pieniądze. Profesor Stanisław Adamczewski ofiarował pochodzącą z XVIII wieku kape, będącą kiedyś w posiadaniu kardynała Albina Dunajewskiego ze wspaniałej purpurowej mory. W pracowni przy ul. Brackiej wyhaftowano złotem, srebrem i jedwabiem, zarówno na awersie, jak i rewersie wielkie sylwetki Krzyża Virtuti Militari. Po jednej stronie w jego środku znalazł się Orzeł Biały, a nad nim ryngraf z Matką Boską, po drugiej stronie widniał wizerunek Michała Archanioła walczącego ze smokiem. Białe pola przyozdobiły znaki spadochronowe, których wzory dostarczyli cichociemni: porucznik Mieczysław Eckhardt ps. „Bocian” porucznik Jan Marek ps. „Jaś” i major Maciej Kalenkiewicz ps. „Kotwicz”. Trójka ta stanowiła pierwszy poczet sztandarowy, któremu po poświęceniu wręczyły płat sztandaru dwie matki chrzestne: Zofia Kossak-Szczuczka i Maria Kann. Uroczystość poświęcenia odbyła się 3 listopada 1942 r. w kaplicy kanoniczek na placu Teatralnym w Warszawie. Uczestniczyło w niej ponad sto osób, zaangażowanych w realizację tego szczytnego przedsięwzięcia. Jednak na możliwość wysłania sztandaru do Szkocji czekali długo. Sztandar ukrywany był najpierw u kanoniczek, później ks. Jan Zieja schował go wśród szat liturgicznych w zakrystii kaplicy sióstr przy ul. Gęstej. Razem ze sztandarem czekał na opuszczenie kraju list napisany przez Zofię Kossak-Szczuczka i majora Macieja Kalenkiewicza do 1 Polskiej Samodzielnej Brygady Spadochronowej. Gdy wiosną 1944 r. nadszedł czas wysłania sztandaru, Zofia Kossak-Szczuczka była już w Oświęcimiu a z pierwszego pocztu sztandarowego pozostał tylko major Maciej Kalenkiewicz, gdyż porucznik

Mieczysław Eckhardt i porucznik Jan Marek zginęli w walce z Niemcami. 15 czerwca 1944 r. w miejscowości Cupar w Anglii odbyło się uroczyste wręczenie sztandaru 1 Polskiej Samodzielnej Brygadzie Spadochronowej. Tym uroczystsze, że w tym samym dniu jej dowódca pułkownik Stanisław Sosabowski, awansowany został do stopnia generała. Wybuchło Powstanie i Warszawa wierzyła, że sztandar do niej wróci razem z Brygadą. Stało się jednak inaczej 1 Polska Samodzielna Brygada Spadochronowa wykrwawiła się pod Arnhem i sztandar nie powrócił¹⁴.

Zofia Kossak-Szczuczka była głęboko zaangażowana w działalność konspiracyjną. Dzięki jej inicjatywie i nieustraszonemu zabiegom jako przewodniczącej katolickiej konspiracyjnej organizacji społecznej Frontu Odrodzenia Polski oraz Wandy Krahelskiej-Filipowiczowej, głoszącej przed I wojną światową działaczce polskiego ruchu socjalistycznego utworzona została w grudniu 1942 r. Rada Pomocy Żydom, jedyna w okupowanej Europie specjalna organizacja społeczna utworzona w celu niesienia pomocy Żydom, znana pod nazwą Tymczasowy Komitet Pomocy Żydom. Delegatura Rządu na Kraj zleciła objęcie kierownictwa w Tymczasowym Komitecie Pomocy Żydom Zofii Kossak-Szczuczkiej. Wprowadziła ona nazwę „Komitet im. Konrada Żegoty” o kryptonimie „Żegota” pozwalającą unikać w rozmowach niebezpiecznego terminu „Żyd” ale również sugerowała, że są to nazwy instytucji charytatywnych, niekoniecznie opiekujących się Żydami. Niemcy nie interesowali się zbyt działalnością filantropijną i dlatego w przypadku znalezienia przez nich pokwitowania lub sprawozdania z tą nazwą mogli nie zwrócić na nie większej uwagi. Biuro Rady w Warszawie zaopatrywało obozy pracy i getta w żywność i lekarstwa, ratowało dzieci, wyszukiwało kryjówki i kwatery dla ukrywających się Żydów, przygotowywano ucieczki, organizowało przerzuty pieniędzy i fałszywych dokumentów dla prześladowanych, rozbudowało łączność terenową, zarówno w obrębie miasta jak i na trudnych trasach do Krakowa i Lwowa¹⁵. Zaopatrywanie Żydów pozostających poza murami getta w dokumenty stwierdzające „aryjskie pochodzenie” uratowało wielu młodych ludzi od nieuchronnej zagłady, wysyłając ich jako Polaków na przymusowe roboty do Rzeszy, gdzie czekała ich niewolnicza praca i złe traktowanie, lecz istniała jakaś szansa przetrwania do końca wojny¹⁶. Za pomaganie Żydom groziła kara śmierci. Żydom, którzy opuszczali nakazany im teren zamieszkania, rozstrzeliwano. Ta sama kara dotyczyła osób, które Żydom udzielały świadomie schronienia. Inicjatorzy i pomocnicy byli karani tak jak sprawcy, a czyn zamierzony tak jak spełniony. Sprzedanie lub darowanie czegoś do jedzenia, nawet podanie szklanki wody spragnionemu, traktowane było jako udzielanie pomocy Żydom. Całe rodziny ginęły za taki gest, ponieważ hitlerowcy stosowali zasadę odpowiedzialności zbiorowej¹⁷.

Zofia Kossak-Szczuczka była programowo przeciwna wszelkim organizacyjnym rygorom, rozumiała działalność opiekuńczą jako ruch spontaniczny nie wymagający koordynowania. Pracę indywidualną uważała za najbardziej odpowiadającą warunkom konspiracji. Każdy z członków Rady Pomocy Żydom miał pod opieką kilku lub kilkunastu uciekinierów z getta, którymi się opiekował. Lokowano ich w domach zakonnych i w domach opieki społecznej. Wyrabiano im „aryjskie papiery”, dostarczano pieniądze a przy ewentualnym „spaleniu się” mieszkania wyszukiwano nowych gospodarzy. Rada Pomocy Żydom dostarczyła fałszywe dokumenty około 50 tysiącom ukrywających się Żydów. Za tę działalność po wojnie Zofia Kossak-Szczuczka odznaczona została medalem „Sprawiedliwy Wśród Narodów Świata”. Długo poszukiwana przez Niemców, została przypadkowo aresztowana 25 września 1943 r. Wysłana do obozu



koncentracyjnego w Oświęcimiu trafiła jako Zofia Śliwińska, ale tożsamość więźniarki nr 64491 pozostawała dla Niemców tajemnicą przez całe pół roku¹⁸. Po zidentyfikowaniu 20 maja 1944 r. została przewieziona na Pawiak, gdzie spędziła kilka miesięcy w oczekiwaniu na wykonanie wyroku śmierci. Wyrwana z życia rodzinnego, z walki konspiracyjnej, zatroskana o najbliższych, brutalnie wepchnięta do celi, poniewierana i głodna, musiała nauczyć się żyć w nie znanych dotąd okrutnych warunkach. Życie w celi było nieustanną udręką spowodowaną brakiem miejsc, wody do mycia, niezbędnych przedmiotów osobistych. Wyżywienie jakie otrzymywały więźniarki było niewystarczające i bardzo niesmaczne. Systematyczne niedożywienie bardzo ujemnie wpływało również na stan psychiczny, wywołując niepokój, zdenerwowanie i osłabiając odporność psychiczną na myśl o pozostawionej w wolności pracy konspiracyjnej¹⁹. Wiele trzeba było mieć hartu ducha, aby zachować równowagę i nie złamać się, żyjąc pod ustawiczną grozą, bicia, przesłuchań, ciągłych egzekucji, niepokoju i niepewności swego losu i najbliższych. W sprzyjających okolicznościach ewakuacji Pawiaka, została wykupiona przez Delegaturę Rządu. Wyszła na wolność 28 lipca 1944 r. na trzy dni przed wybuchem powstania warszawskiego²⁰. Zofia Kossak-Szczucka, jako sanitariuszka „Weronika” wzięła udział w powstaniu warszawskim, w którym uczestniczyły jej dzieci Anna i Witold²¹. Wraz ze swoją matką zamieszkała w domu starców. Po upadku Powiśla, gdy Niemcy wyprowadzili ludność i podpalił dzielnicę pozostała z niezdolnymi do marszu starszankami, których uratowała przed pożarem nosząc wiadrami wodę stojącą w piwnicy. Później udało się jej wyjechać do Częstochowy, gdzie powstała książka o Oświęcimiu *Zotblani*, zawierająca osobiste wspomnienia i niektóre drastyczne szczegóły więźniarki lagru kobiecego w Oświęcimiu²².

Olbrzymia większość więźniów rekrutowała się z ludzi nie mających nic wspólnego z jakąkolwiek działalnością polityczną. W obozie umieszczano z powodu przynależności narodowej lub rasowej. Skazywano na niewolniczą pracę lub bezpośrednio na zagładę tylko dlatego, że więźniarki były Polkami, Żydówkami, Rosjankami, Jugosłowiankami, Francuskimi, Ukrainkami lub Cygankami. Zofia Kossak-Szczucka z trudem pisała o bolesnych i męczących przeżyciach obozowych opatrzonej głęboką refleksją nad człowieczeństwem. Stworzenie w Oświęcimiu kobiecego lagru o charakterze wyniszczającym było wynikiem zmian w psychice niemieckiej. Wkraczając do Polski w 1939 r. Niemcy nie doceniali roli kobiet polskich. Mordowali je przez wrodzone okrucieństwo lub w celu biologicznego wytepienia narodu polskiego, natomiast nie doceniali w nich przeciwnika. W pierwszym roku okupacji przekonali się ze zdumieniem, że Polka na równi z mężczyzną występuje czynnie do walki o niepodległość, że dorównuje mężczyźnie w odwadze, inicjatywie, wytrwałości, gotowości bojowej, a góruje nad nim w wytrzymałości na tortury. Według statystyki gestapo na dziesięć załamań męskich wypadło jedno kobiece. Powyższa charakterystyka dotyczyła kobiety polskiej w ogóle bez względu na przynależność do sfery społecznej. Udział w konspiracji brały z jednakowym zaangażowaniem intelektualistki, nauczycielki, ziemianki, sklepikarki, pensjonarki. Służące, kucharki, pracznki na równi z chlebobawczyniami należały do Podziemia, a zaprzysiężone oddane były całym sercem konspiracji. Na wsi kolportaż prasy szedł głównie przez ręce kobiet. Stwierdzenie tych faktów wzbudziło w Niemczech nienawiść do kobiety polskiej. Kobiety konspiratorki i działaczki społeczne w opinii Niemców zasługiwały na bezwzględne wytepienie. Z takiego nastawienia zrodził się Oświęcim, który dla zwykłego więźnia oznaczał śmierć²³. Najdotkliwsze

były w lagrze cztery plagi: chłód, głód, brud i w „ogóle”. To ostatnie określenie wyrażało klimat psychiczny, który bardziej niż pozostałe utrapienia decydował o tym, że Oświęcim był piekłem. Był odzwierciedleniem systemu konsekwentnie obmyślonego w najdrobniejszych szczegółach, zmierzającego do odczłowieczenia więźniów. Proces odczłowieczenia opierał się na kilku podstawowych założeniach polegających na odebraniu więźniowi osobowości poprzez uczynienie go numerem pośród tysięcy innych numerów i nieuznawanie żadnych cech indywidualnych oraz życie w gromadzie nie dopuszczające nigdy chwili samotności, ani w dzień ani w noc. Samotność, która jest elementem dojrzwania duszy była wykreślona z życia lagrowego. Ważnym filarem lagrowego systemu wychowawczego było wypalenie w kobietach godności i poczucia wstydu wynikającego ze świadomości dobra i zła poprzez pokazy nagości urządzone podczas wędrówki do sauny, w oczekiwaniu na inspekcję, wizytę lekarza lub akcję odwzienia. W obozie panował ciągle pośpiech, rozpoczynał się on od 3:30 rano, gdy gwizdek zrywał uśpione więźniarki i trwał do wieczora, kiedy zmęczone kobiety padały na prycze. Żyły one w nieustannym transie i w obawie spóźnienia. Na każdą czynność przewidziany był czas o kilka minut za krótki. Trzeba było ciągle się spieszyć by zdążyć i uniknąć bicia. Nieprzerwany pośpiech, bezmyślne zajęcia w rodzaju nacierania cegieł tłuczoną czerwieńszą cegłą, mycie chodnika, wykładanie daminą dołów do spalania ciał, ciągnięcie wozów przyczyniały się do robienia z więźniów niewolników. Pomagało w tym słownictwo, gwara obozowa złożona ze zniekształconej niemczyzny, języków polskiego i słowackiego, pełna brzydkich wyrażań i obelżywych epitetów²⁴. Zofia Kossak-Szczucka opisała potworne warunki bytowania więźniów w Oświęcimiu. Wszechobecny odór trupi i zapach spalonych ciał rozchodził się daleko. Murowane baraki stały na błocie. Znajdowały się w nich prycze, po trzy spiętrzone nad sobą szuflady dwa metry szerokie, dwa metry głębokie i metr wysokie. W takiej pryczy spało pokotem, jedna na drugiej od dziewięciu do piętnastu kobiet. W ciasnych, ciemnych, dusznych i przepelnionych pryczach kobiety umierały, rodziły dzieci, które były natychmiast uśmiercane. Bardzo ciężka wyniszczająca organizm ludzki praca, nieustający głód potęgujący uczucie zimna, złe warunki higieniczne, ustawiczny brak wody spowodowały, że kobiety masowo umierały z wycieńczenia. Dzienna racja żywności, którą otrzymywał więzień wynosiła rano pół litra czarnej kawy, w południe ¾ litra zupy z brukwi i fioletowej kapusty, a wieczorem pajda chleba od 300 do 350 gram i od 15 do 20 gram kielbasy lub 30 gram sera albo łyżka stołowa marmolady. Jadłospis obozowy przewidywał dla ciężko pracujących 2150 kalorii, zaś dla umiarkowanie pracujących 1738 kalorii. Rzeczywisty przydział wynosił 1744 kalorie i 1302 kalorie, a norma niezbędna dla funkcjonowania organizmu wynosi odpowiednio 4800 do 3600 kalorii²⁵. Wieczorne apele na zimnie i mrozie trwały często do apelu porannego, po czym gnano kolumny kobiet do pracy. W czasie takich apelów umierało nawet kilkaset kobiet. Raz na miesiąc odbywała się selekcja, podczas której likwidowano kobiety niezdolne do pracy. Każda z kobiet musiała przebiec przed komisją kilkadziesiąt metrów, demonstrując swą formę fizyczną. Instynkt życia był tak silny, że choć dla każdej z nich śmierć byłaby wybawieniem, a pomysły komisji jedynie przedłużającym mękę odroczeniem, to z siłą rozpaczły biegly. Podczas takiej selekcji było wiele kobiet, które nie mogły się zdobyć na podobny wysiłek. Były wówczas kierowane do bloku 25 zwanego blokiem śmierci, a następnego dnia stracone w komorze gazowej. Przeżyć mogły tylko kobiety pozostające na funkcjach. Wiosną 1944 r



w Oświęcimiu znajdowało się około sześciu tysięcy Polek. Na tę ilość siedemdziesiąt kobiet zajmowało ważne stanowiska takie jak: kapo, blokowe lub ich zastępczynie, sześćset pracowało na lagrze nie wychodząc z kolumnami roboczymi w pole. Praca na lagrze obejmowała kuchnię, magazyny, paczkarnię i rewir. Była lżejsza i wykonywana w pomieszczeniach. Pierwsze miały dostatnie warunki i wszelkie dane, aby przeżyć, mogły również pomagać innym. Drugie wegetowały, szczególnie, jeśli dostawały paczki. Uprzywilejowana była również niewielka grupa kobiet zatrudniona w fermie ogrodniczej Rajsko należącej do lagru. Siedemset kobiet miało prawo oczekiwać, że przetrzymają pobyt w lagrze i wrócą do domu. Reszta skazana była nieodwracalnie na śmierć. Siła woli, zdrowie, odporność organizmu decydowały o tym tylko, czy zgon nastąpi zaraz, po kilku tygodniach, czy po kilku miesiącach²⁶. Zofia Kossak-Szczucka podkreślała, że o losach Oświęcimia i wszystkich podobnych mu mordowniach ludzkich należy pamiętać i wyciągnąć wnioski, które pozwolą na pielęgnowanie pamięci o ofiarach i męczennikach, a świadectwo okrutnych zbrodni stanowić będzie protest przeciwko zbrodni i przemocy. Oświęcim przetrwali nieliczni, dzięki żywym źródłom siły i odporności ludzkiej, wśród nich była Zofia Kossak-Szczucka, która w obozie przeszła ciężki tyfus. Żywiła nadzieję, że męka milionów niewinnych istot, ich spowinowacenie, straszliwa agonია powinny zmienić każdego człowieka²⁷.

W latach wojennych odegrała dużą rolę w formacji młodego Władysława Bartoszewskiego, którego włączyła do konspiracji i pomocy ukrywającym się Żydom, zaangażowała w działalność Rady Pomocy Żydom, oraz zaproponowała prowadzenie kolportażu pism Frontu Odrodzenia Polski. Profesor Władysław Bartoszewski powiedział, iż dzięki Zofii Kossak-Szczuckiej natrafił na ludzi mówiących wspólnym językiem i wyznających wspólne wartości²⁸. Człowiek legenda budujący zręby polsko-niemieckiego i polsko-żydowskiego pojednania w czasie okupacji był bliskim współpracownikiem i sekretarzem pisarki oraz sekretarzem redakcji „Prawdy” organu prasowego Frontu Odrodzenia Polski a także redaktorem „Prawdy Młodych”, przeznaczonych dla młodzieży, w którym troska o młodych, słabszych i potrzebujących była najważniejszym celem i najcenniejszą wartością²⁹. W sierpniu 1945 r. Zofia Kossak-Szczucka została skierowana na misję Polskiego Czerwonego Krzyża do Londynu. Legalny wyjazd i zgoda na wydawanie książek w kraju naraziły ją na ostracyzm tamtejszej emigracji. Wraz z mężem, który przeżył wojnę w niemieckim obozie jenieckim, kupiła w Kornwalii farmę mleczną, ale ciężka praca fizyczna przekraczała siły dwojga schorowanych i niemłodych już ludzi. Przez 12 lat przebywała na emigracji kontynuując pracę pisarską. Po powrocie do kraju w 1957 r. osiadła ponownie w Górkach Wielkich. Jako publicystka współpracowała przede wszystkim z prasą katolicką. Dzięki umiejętnościom barwnego obrazowania, dużym walorom poznawczym i potocznej narracji większość jej powieści historycznych zyskała popularność nie tylko wśród dorosłych, ale również i u dzieci. W 1964 r. była jedną z sygnatariuszek listu 34, w którym przyłączyła się do protestu pisarzy w obronie swobody wypowiedzi. Zmarła w Bielsku Białej, pochowana została na cmentarzu parafialnym w Górkach Wielkich³⁰.

Zofia Kossak-Szczucka wpisała się na trwałe w dzieje konfliktów zbrojnych XX wieku. W czasie wojny 1939-1945 wybrała drogę walki z Niemcami polegającą na oddziaływaniu słowem i czynnym zaangażowaniem. Redagowała i kolportowała prasę konspiracyjną, rejestrowała i ujawniała zbrodnie okupanta. Działała w konspiracji, wniosła pomoc dzieciom dotkniętym okrucieństwem wojny, ludziom prześladowanym,

cierpiącym i umierającym. Była pełną poświęcenia i ofiarności działaczką społeczną. Głęboko zaangażowana w działalność podziemia, wielokrotnie decydowała o powodzeniu wielu zadań. Przeżyła gehennę obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu. Więziona na Pawiaku nie poddała się fizycznym i psychicznym torturom. Po uwolnieniu wzięła udział w powstaniu warszawskim niosąc ofiarną i pełną samozaparcia pomoc walczącym i ludności cywilnej. Pozostawiła po sobie wiele publikacji i pamięć o tym, że uratowała wielu ludzi od śmierci.

PRZYPISY:

- 1 J. Krzyżanowski, *Dzieje literatury polskiej*, Warszawa 1979, s. 664.
- 2 H. Janowska, *Sesja naukowa PAN poświęcona 50 rocznicy odzyskania niepodległości*, [w:] *Droga przez półwiecze*. Warszawa 1969, s. 293.
- 3 Z. Kossak-Szczucka, *Pożoga*, Wrocław 2005, ss. 299.
- 4 *Britannica. Edycja polska*, t. 21. Poznań 2003, s. 274-275.
- 5 M. Stysiak, *Kobiety polskie w ruchu oporu*, [w:] *By nie odeszły w mrok zapomnienia. Udział kobiet polskich w II wojnie światowej*, Warszawa 1976, s. 6.
- 6 Cz. Brzoza, A. L. Sowa, *Historia Polski 1918-1945*, Kraków 2006, s. 287.
- 7 T. Prekerowa, *Konspiracyjna Rada Pomocy Żydom w Warszawie 1942-1945*, Warszawa 1982, s. 39.
- 8 W. Bartoszewski, *Kobiety w konspiracyjnej pomocy społecznej w okresie okupacji hitlerowskiej. (Zarys problemu)*, [w:] *By nie odeszły...*, s.147.
- 9 W. Bartoszewski, *Warto być przywołtym*, Poznań 2005, s. 11.
- 10 J. Garliński, *Niezapomniane lata. Dzieje Wywiadu Więziennego i Wydziału Bezpieczeństwa Komendy Głównej Armii Krajowej*, Londyn 1987, s. 9-10.
- 11 T. Prekerowa, *op.cit.*, s. 52-53.
- 12 B. Matusowa, *„Kwiatkowska”, Udział kobiet w wydawaniu i kolportowaniu tajnej prasy (SL „Roch” i AK)*, [w:] *By nie odeszły...*, s. 116.
- 13 J. Ślaski, *Polska Walcząca (1939-1945)*, t. 1-2, Warszawa 1985, s. 271.
- 14 *Ibidem*, s. 332-333.
- 15 W. Bartoszewski, *Kobiety w konspiracyjnej pomocy*, *op. cit.*, s. 152.
- 16 K. Grunberg, *Czas wojny 1939-1945*, Toruń 1991, s. 242.
- 17 W. Bartoszewski, *Warto być...*, s. 87.
- 18 Z. Śliwicki, *Meldunek z Pawiaka*, Warszawa 1974, s. 286-287.
- 19 R. Domańska, *Kobiety na Pawiaku w okresie okupacji hitlerowskiej.1939-1944*, [w:] *By nie odeszły...*, s. 426-428.
- 20 S. Podlewski, *Wolność krzyżami się mierzy*, Warszawa 1989, s. 79.
- 21 B. Urbanek, *Pielęgniarki i sanitariuszki w Powstaniu Warszawskim 1944*, Warszawa 1988, s. 401.
- 22 M. Jończyk, *Zofia Kossak 1890-1968*, [w:] *Sława Polki*, Poznań 2000, s. 50.
- 23 Z. Kossak, *Z odcblani*, Warszawa 1958, s. 32.
- 24 *Ibidem*, s. 79-81.
- 25 *Wypisy z historii obozu koncentracyjnego Oświęcim-Brzezinka* [w:] A. Bujak, *Oświęcim-Brzezinka Auschwitz-Birkenau*, Warszawa 1997, s. 43-44.
- 26 *Ibidem*, s. 34-39.
- 27 *Ibidem*, s. 247.
- 28 W. Bartoszewski, *Warto być...*, s. 10.
- 29 A. Kimont, *Wspomnienie o Zofii Kossak i FOP-ie*, „Więź” 1986 nr 4.
- 30 M. Jończyk, *op. cit.*, s. 51.



SCENARIUSZ ZAJĘĆ 4

Temat zajęć: Człowiek w sytuacjach trudnych (dylematy moralne) na podstawie życia i działalności Zofii Kossak-Szczuckiej podczas wojny.

Grupa wiekowa: uczniowie w wieku 12-15 lat

Cel ogólny:

- kształtowanie świadomości patriotycznej,
- rozwijanie postaw prospołecznych i dobra wspólnego,
- zapoznanie z działalnością i dylematami moralnymi Zofii Kossak-Szczuckiej w obliczu wojny.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- rozumie pojęcie: moralność,
- wymienia dylematy moralne w życiu Zofii Kossak-Szczuckiej,
- dokonuje refleksji na temat postępowanie pisarki,
- formułuje własne zdanie na forum grupy,
- nabywa umiejętność wykorzystania TIK,
- wydobywa z tekstu najważniejsze informacje.

Metody pracy: podająca, problemowa, aktywizująca.

Formy pracy: indywidualna, grupowa.

Pomoce i środki dydaktyczne: Zeszyt naukowy Muzeum Wojska 21, 2008 s.50-57 [fragmenty], krzyżówka, wykreślanka, tablica multimedialna, komputer/laptop, telefon komórkowy, strona wordart, kahoot.

Przebieg zajęć:

1. Przypomnienie wiadomości o Zofii Kossak-Szczuckiej.

Wprowadzenie elementu zadania odwróconego, nauczyciel podaje odpowiedzi, a uczniowie mają za zadanie sformułować 4 pytań odnośnie biografii Zofii Kossak – Szczuckiej:



a) odpowiedź: Górka Wielka

Przykładowe pytanie: *Gdzie mieszkała Zofia Kossak – Szczucka po śmierci męża?*

b) odpowiedź: nauczycielka

Przykładowe pytanie: *Jaka była pierwsza praca Szczuckiej?*

c) odpowiedź: Najświętszy Sakrament

Przykładowe pytanie: *Co przenosiła Zofia na Pawiak, w specjalnie wykonanej pudernicze?*

d) odpowiedź: Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski

Przykładowe pytanie: *Jakie odznaczenie otrzymała pisarka za swoją działalność?*

2. Nauczyciel rozdaje każdemu uczniowi wykreślankę. Zadaniem ucznia jest odnalezienie sześciu wyrazów będących tematem dzisiejszych zajęć (zał. nr 1).
3. Przeprowadzenie tzw. „burzy mózgów” w programie wordart ze słowem „moralność”. Wspólne wybranie najciekawszych propozycji i wspólne ułożenie definicji słowa „moralność” <https://wordart.com/edit/lm4k4etw5xhs> (zał. nr 2).
4. Nauczyciel rozdaje fragment tekstu do przeczytania na temat Zofii Kossak – Szczuckiej „Zeszyty naukowe Muzeum Wojska 21” 2008 (zał. nr 3). Po przeczytaniu tekstu, ćwiczenie umiejętności czytania ze zrozumieniem poprzez rozwiązanie kahoota zawierającego osiem najważniejszych pytań dotyczących działalności Zofii Kossak-Szczuckiej (zał. nr 4).

<https://create.kahoot.it/share/zofia-kossak-szczucka/d502d68d-4f30-442c-8003-e1c616986622>

5. Podsumowanie

Przeprowadzenie krótkiej dyskusji ukierunkowanej na znalezienie odpowiedzi w zakresie pytań:

Jakie dylematy moralne towarzyszyły Zofii Kossak-Szczuckiej podczas wojny?

Jakie cechy charakteru pokazują jej działania?

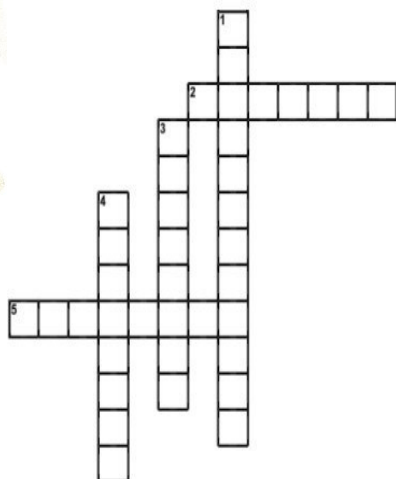
Co sądzicie o postawie pisarki-działaczki?



Dla chętnych zadanie dodatkowe – Krzyżówka (zał. nr 5).

Autor: Arleta Skorupa

Zofia Kossak - Szczucka



Poziomo:

2. Utwór dotyczący niezgody wobec zagłady Żydów na terenie okupowanej Polski.
5. Współautorka gazet Komendy..... Polski.

Pionowo:

1. Profesor, którego zaangażowała w w działalność Rady Pomocy Żydom.
3. Miejsce obozu, w którym przebywała pisarka.
4. Nazwisko pod którym ukrywała się Kossak - Szczucka w trakcie wojny.



Załącznik nr 1 do scenariusza nr 4

W	O	X	A	Z	X	T	Y
K	O	Y	T	S	F	V	O
M	A	C	R	T	B	F	R
O	F	Z	F	W	A	R	G
R	G	<u>L</u>	G	E	T	B	A
A	C	O	W	R	H	H	N
L	F	W	O	J	N	A	I
N	T	I	D	H	J	G	Z
O	F	E	R	F	R	D	A
<u>Ś</u>	P	C	P	O	M	O	C
<u>Ć</u>	G	Z	W	U	E	I	J
T	S	E	F	G	<u>Ż</u>	B	A
R	D	<u>Ń</u>	G	F	Y	D	R
E	G	S	T	Y	D	E	T
A	V	T	T	G	Z	D	W
R	D	W	R	R	I	T	Y
P	R	O	T	E	S	T	W

W	O	X	A	Z	X	T	Y
K	O	Y	T	S	F	V	O
M	A	C	R	T	B	F	R
O	F	Z	F	W	A	R	G
R	G	<u>L</u>	G	E	T	B	A
A	C	O	W	R	H	H	N
L	F	W	O	J	N	A	I
N	T	I	D	H	J	G	Z
O	F	E	R	F	R	D	A
<u>Ś</u>	P	C	P	O	M	O	C
<u>Ć</u>	G	Z	W	U	E	I	J
T	S	E	F	G	<u>Ż</u>	B	A
R	D	<u>Ń</u>	G	F	Y	D	R
E	G	S	T	Y	D	E	T
A	V	T	T	G	Z	D	W
R	D	W	R	R	I	T	Y
P	R	O	T	E	S	T	W

W	O	X	A	Z	X	T	Y
K	O	Y	T	S	F	V	O
M	A	C	R	T	B	F	R
O	F	Z	F	W	A	R	G
R	G	<u>L</u>	G	E	T	B	A
A	C	O	W	R	H	H	N
L	F	W	O	J	N	A	I
N	T	I	D	H	J	G	Z
O	F	E	R	F	R	D	A
<u>Ś</u>	P	C	P	O	M	O	C
<u>Ć</u>	G	Z	W	U	E	I	J
T	S	E	F	G	<u>Ż</u>	B	A
R	D	<u>Ń</u>	G	F	Y	D	R
E	G	S	T	Y	D	E	T
A	V	T	T	G	Z	D	W
R	D	W	R	R	I	T	Y
P	R	O	T	E	S	T	W

W	O	X	A	Z	X	T	Y
K	O	Y	T	S	F	V	O
M	A	C	R	T	B	F	R
O	F	Z	F	W	A	R	G
R	G	<u>L</u>	G	E	T	B	A
A	C	O	W	R	H	H	N
L	F	W	O	J	N	A	I
N	T	I	D	H	J	G	Z
O	F	E	R	F	R	D	A
<u>Ś</u>	P	C	P	O	M	O	C
<u>Ć</u>	G	Z	W	U	E	I	J
T	S	E	F	G	<u>Ż</u>	B	A
R	D	<u>Ń</u>	G	F	Y	D	R
E	G	S	T	Y	D	E	T
A	V	T	T	G	Z	D	W
R	D	W	R	R	I	T	Y
P	R	O	T	E	S	T	W



Załącznik nr 2 do scenariusza nr 4





Załącznik nr 3 do scenariusza nr 4

HANNA SZCZECHOWICZ

Zofia Kossak-Szczucka

Lata wojny 1939-1945: W historii II wojny światowej kobiety zapisały piękną kartę bohaterstwa i poświęcenia. Jedną z nich była Zofia Kossak – Szczucka. Od chwili wybuchu wojny 1939-1945 r. Zofia Kossak-Szczucka poszukiwana była przez gestapo za swoją twórczość pisarską nacechowaną wartościami patriotycznymi. Ukrywała się pod przybranym nazwiskiem Sikorska, a potem Śliwińska. [...] Kossak bardzo wcześnie włączyła się w działalność konspiracyjną i charytatywną w okupowanej Warszawie, do której powróciła w 1935 roku. [...] Organizowała pomoc i pisała do podziemnych gazet. Wiele z nich kolportowała, jeżdżąc rowerem po kraju i udając handlarzkę. Już od października 1939 r. była współredaktorką podziemnych gazet Komendy Obrońców Polski pt. „Orlęta i Polska Żyje”. Na podstawie relacji naocznych świadków opracowała szokujący raport o sytuacji w obozach koncentracyjnych zatytułowany „W piekle”. W odpowiedzi na masową zagładę bezbronnych Żydów w warszawskim getcie przekazywała a informacje wstałych komunikatach władz Polski Podziemnej [...] W ulotce Protest wydanej w Warszawie na początku sierpnia 1942 r. w ilości 5 tysięcy egzemplarzy Zofia Kossak-Szczucka nawoływała ludzi bez względu na przekonania polityczne do niesienia pomocy prześladowanym Żydom. Zofia Kossak-Szczucka z narażeniem życia pomagała internowanym żołnierzom w ucieczkach w nawiązywaniu kontaktów z rodzinami, dostarczała im również ubrania cywilne. Z własnej inicjatywy w pierwszych latach wojny podjęła akcję pomocy więźniom Pawiaka B. Docierała do nich, do ich rodzin oraz członków siatek konspiracyjnych, przekazywała lekarstwa i żywność. Zbierała informacje o przebiegu śledztw, kierunku zainteresowań gestapo oraz ostrzegała osoby zagrożone aresztowaniem. Z Departamentu Opieki Medycznej Delegatury pozyskała znaczne środki finansowe, które umożliwiły dodatkowe zakupy żywności dla kuchni więziennej na Pawiaku oraz wsparcie akcji paczkowej Patronatu Opieki nad Więźniami i użyczała pierwszych lokali dla wydawnictw konspiracyjnych. Pierwszy numer Biuletynu Informacyjnego centralnego organu Służby Zwycięstwu Polski, Związku Walki Zbrojnej i Armii Krajowej wydano w jej mieszkaniu. Długo poszukiwana przez Niemców, została przypadkowo aresztowana 25 września 1943 r. i wysłana do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu, gdzie trafiła jako Zofia Śliwińska, ale tożsamość więźniarki nr 64491 pozostawała dla Niemców



tajemnicą przez całe pół roku. Po zidentyfikowaniu 20 maja 1944 r. została przewieziona na Pawiak, gdzie spędziła kilka miesięcy w oczekiwaniu na wykonanie wyroku śmierci. Wyrwana z życia rodzinnego, z walki konspiracyjnej, zatroskana o najbliższych, brutalnie wepchnięta do celi, poniewierana i głodna, musiała nauczyć się żyć w nieznanym dotąd okrutnym warunkach. Życie w celi w nieustanej udręce, brakiem miejsc, wody do mycia, niezbędnych przedmiotów osobistych. [...] Wyszła na wolność 28 lipca 1944 r. na trzy dni przed wybuchem powstania warszawskiego. Zofia Kossak-Szczucka, jako sanitariuszka "Weronika" wzięła udział w powstaniu warszawskim, w którym uczestniczyły jej dzieci Anna i Witold [..]. W latach wojennych odegrała znaczącą rolę w formacji młodego Władysława Bartoszewskiego, którego włączyła do konspiracji i pomocy ukrywającym się Żydom, zaangażowała w działalność Rady Pomocy Żydom, oraz zaproponowała prowadzenie kolportażu pism Frontu Odrodzenia Polski. Profesor Władysław Bartoszewski powiedział, że dzięki Zofii Kossak – Szczuckiej natrafił na ludzi mówiących wspólnym językiem i wyznających wspólne wartości [...].



Załącznik nr 4 do scenariusza nr 4

1 - Quiz

Za co gestapo poszukiwało Kossak- Szczucką?

2 - Quiz

Pod jakim nazwiskiem ukrywała się początkowo Kossak- Szczucka?

3 - Quiz

Jaki tytuł nosiła gazeta, której współautorką była pisarka?

4 - Prawda czy fałsz

W ulotce "Protest" Zofia Kossak-Szczucka nawoływała ludzi do pomocy Polakom.

5 - Quiz

Pod jakim pseudonimem brała udział w powstaniu warszawskim?

6 - Prawda czy fałsz

W mieszkaniu Szczuckiej działały wydawnictwa konspiracyjne.

7 - Quiz

Kto powiedział słowa " Dzięki Zofii natrafiłem na ludzi mówiących wspólnym językiem i wyznających wspólne wartości"?

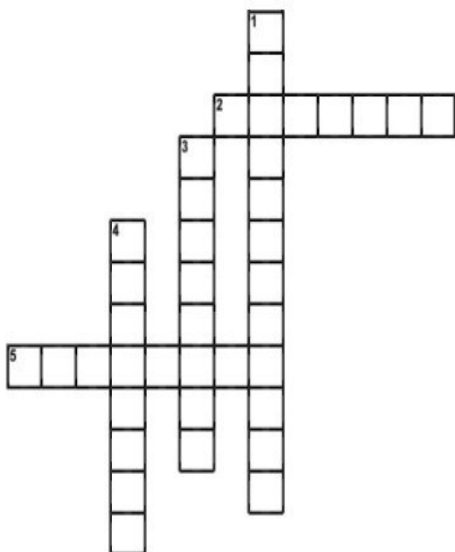
8 - Quiz

Do jakiego obozu trafiła Kossak?



Załącznik nr 5 do scenariusza nr 4

Zofia Kossak - Szczucka



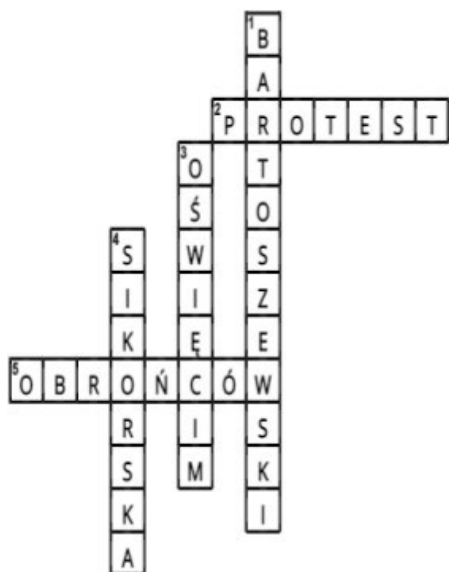
Poziomo:

2. Utwór dotyczący niezgody wobec zagłady Żydów na terenie okupowanej Polski.
5. Współautorka gazet Komendy..... Polski.

Pionowo:

1. Profesor, którego zaangażowała w w działalność Rady Pomocy Żydom.
3. Miejsce obozu, w którym przebywała pisarka.
4. Nazwisko pod którym ukrywała się Kossak - Szczucka w trakcie wojny.

Zofia Kossak - Szczucka



Poziomo:

2. Utwór dotyczący niezgody wobec zagłady Żydów na terenie okupowanej Polski.
5. Współautorka gazet Komendy..... Polski.

Pionowo:

1. Profesor, którego zaangażowała w w działalność Rady Pomocy Żydom.
3. Miejsce obozu, w którym przebywała pisarka.
4. Nazwisko pod którym ukrywała się Kossak - Szczucka w trakcie wojny.



SCENARIUSZ ZAJĘĆ 5

Temat zajęć: Postawa Zofii Kossak- Szczuckiej inspiracją dla nas.

Grupa wiekowa: uczniowie w wieku 12-15 lat

Cel ogólny:

- kształtowanie świadomości patriotycznej,
- rozwijanie postaw prospołecznych i dobra wspólnego,
- utrwalenie wiadomości dotyczących życia i twórczości Zofii Kossak-Szczuckiej.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- zna historię życia Zofii Kossak-Szczuckiej,
- potrafi wyjaśnić skąd Zofia Kossak-Szczucka nazwana została Ciocią Zosią,
- bierze udział w dyskusji nad wartościami: przyjaźń, odwaga, lojalność, odpowiedzialność,
- nabywa umiejętność korzystania z TIK.

Metody pracy: podająca, problemowa, aktywizująca.

Formy pracy: indywidualna, grupowa.

Pomoce i środki dydaktyczne: życiorys Zofii Kossak-Szczuckiej w formie kodu QR, internet, strony www, telefon, mapa myśli w aplikacji mentimeter, fragmenty tekstu „Ciocia Zosia w konspiracji”, rozsypanka, dyplom.

Przebieg zajęć:

1. Przypomnienie życiorysu Zofii Kossak- Szczuckiej.

Uczniowie w parach układają chronologicznie rozsypankę (zał. nr 1) przedstawiającą życie Zofii, wspierając się życiorysem w formie on-line/ORcode (zał. nr 2). Sprawdzenie poprawności wykonanego zadania.

2. Cechy zachowania będące inspiracją do życia.

Nauczyciel dzieli klasę na 5 grup, każdej z grup przydziela inny tekst (zał. nr 3). Uczniowie na podstawie tekstu i poznanego życiorysu wyszukują cechy, zachowania,



które mogą stać się inspiracją dla ich życia. Po zakończeniu pracy w grupach, prezentują swoje hasła na tablicy.

Następnie nauczyciel zadaje pytania do całej klasy:

„Zofia zainspirowała mnie do

„Dzięki Zofii zrozumiałem/am, że

„U Cioci Zosi podoba mi się to, że ...”.

3. Podsumowanie

Uczniowie wchodzą na stronę aplikacji <https://www.menti.com/als6a6paqkut> i odpowiadają na pytanie:

„Które cechy będę godnie naśladował/a?”.

Udzielane odpowiedzi wyświetlają się na tablicy pod linkiem: <https://www.mentimeter.com/app/presentation/alyphg9tfp3tm67jco8od7x81xp9z2wn>

Na zakończenie zajęć uczniowie otrzymują dyplom „Przyjaciela Cioci Zosi” (zał. nr 4).

Autor: Renata Makuch



Załącznik nr 1 do scenariusza nr 5

1. Zofia urodziła się 10.08.1889 roku w Kośminie.
2. Jej pierwszym mężem był Stefan Szczucki z którym miała dwóch synów.
3. Pierwszym utworem napisanym przez Zofię była „Pożoga”.
4. Po śmierci pierwszego męża zamieszkała w Górkach Wielkich.
5. Otrzymała nagrodę literacką województwa śląskiego.
6. Okres międzywojennym był czasem powstania najwybitniejszych dzieł poetki.
7. Początek wojny to przeprowadzka Zofii do Warszawy
8. Poetka była zaangażowana w działalność konspiracyjną i charytatywną.
9. Była współzałożycielka organizacji Front Odrodzenia Polski oraz redaktorkom pisma „Polska Żyje”.
10. Niosła pomoc Żydom, stworzyła organizację o kryptonimie „Żegota”.
11. W czasie pobytu w obozie koncentracyjnym przenosiła Komunię Świętą.
12. Po wojnie wyjechała do Londynu z misją Polskiego Czerwonego Krzyża.
13. Okres powojenny to czas popularności dzieł Zofii.
14. Zofia zmarła 9.04.1968 roku w Bielsku Białej.



Załącznik nr 2 do scenariusza nr 5



<https://zyciorysy.pl/biografia/zofia-kossak-szczucka/>



Załącznik nr 3 do scenariusza nr 5

Tekst 1 „... Posiada dar rozmowy i uważnego słuchania, ośmiela ludzi i wierzy we wspólną pracę ponad podziałami. Najlepszy dowód na to: współpraca z Krahelską-Filipowiczową – kobietą o zupełnie innych poglądach politycznych, która jako 18-latka bierze udział w zamachu (chodziło o wyrok na carskiego gubernatora Skałona). „Ciotka” łąpie szybko kontakt z młodymi ludźmi. – Nie przypominała osoby z wyższych sfer – mówił Aleksander Kamiński (słynny „Kamyk” z „Szarych Szeregów”), który znał Zofię z czasów przedwojennego harcerstwa. Pewnego razu podczas okupacji spotykają się w Warszawie i Zofia, wyczuwając sytuację, pyta „Kamyka” wprost, czy ten ma gdzie się podziać, dodając natychmiast, że posiada duże mieszkanie. Po czym przygarnia chłopaka na kilka miesięcy. Nie jest jedynym, któremu pomaga. Konspiracyjną grupę, którą kieruje, nazywają żartobliwie... Ochroną Ciotki lub Wydziałem Zdychulców. „Ciotka” jest bezpośrednia, prostolinijna i chce, żeby każdy czuł się swobodnie w jej towarzystwie. ...” (przyjacielska, odpowiedzialna, uważna)

Tekst 2 „... Posiada dar rozmowy i uważnego słuchania, ośmiela ludzi i wierzy we wspólną pracę ponad podziałami. Najlepszy dowód na to: współpraca z Krahelską-Filipowiczową – kobietą o zupełnie innych poglądach politycznych, która jako 18-latka bierze udział w zamachu (chodziło o wyrok na carskiego gubernatora Skałona). „Ciotka” łąpie szybko kontakt z młodymi ludźmi. – Nie przypominała osoby z wyższych sfer – mówił Aleksander Kamiński (słynny „Kamyk” z „Szarych Szeregów”), który znał Zofię z czasów przedwojennego harcerstwa. Pewnego razu podczas okupacji spotykają się w Warszawie i Zofia, wyczuwając sytuację, pyta „Kamyka” wprost, czy ten ma gdzie się podziać, dodając natychmiast, że posiada duże mieszkanie. Po czym przygarnia chłopaka na kilka miesięcy. Nie jest jedynym, któremu pomaga. Konspiracyjną grupę, którą kieruje, nazywają żartobliwie... Ochroną Ciotki lub Wydziałem Zdychulców. „Ciotka” jest bezpośrednia, prostolinijna i chce, żeby każdy czuł się swobodnie w jej towarzystwie. ...” (przyjacielska, odpowiedzialna, uważna)

Tekst 3 „...Kamiński z rozrzwinięciem wspomina powtarzający się poranny obrazek: wielka pisarka krząta się w kuchni, żeby podopiecznym z konspiracji zapewnić jakiegokolwiek śniadanie. Potem zakłada ubranie, które nie rzuca się w oczy: kozuch z paskiem, grubą spódnicę, chustkę na głowę i narciarskie buty, i „po swojemu” idzie walczyć z okupantem. Czasami zdarzy jej się zapomnieć, podejść na przykład na ulicy do Stefana Grota-Roweckiego,



zagaić, jakby generał nie był ścigany. – Panie Stefanie, jakże się cieszę, że pana widzę – wspomina Władysław Bartoszewski. Gdy trzeba ratować czyjeś życie, bez skrupułów korzysta ze swoich przedwojennych znajomości w kołach ziemiańskich. Kiedy Żyd musi być ulokowany w którymś z dworów poza Warszawą, mówi: – Anulka to załatwi (chodzi o Annę Marię Lasocką, której były mąż prezesuje Związkowi Ziemian Polskich). ..” (przyjacielska, odważna, dojrzała)

Tekst 4 „... Ma niewątpliwie spore poczucie humoru: tworzenie Frontu Odrodzenia Polski upamiętniła, podarowując matce suczkę o imieniu Fopcia! Świetnie zorganizowana Zofia radzi sobie ze wszystkim. Mimo coraz bardziej reglamentowanych racji żywnościowych uruchamia akcję pomocy więźniom obozów: na jej prośbę jeden ze znajomych lekarzy (były więzień Auschwitz) opracowuje recepturę paczki żywnościowej, która przy uwzględnieniu nałożonych przez Niemców obostrzeń (każda rzecz musiała być zważona i opisana w formularzu) dostarcza możliwie jak najwięcej produktów pozwalających przeżyć. A w rogi, pomiędzy dwie warstwy kartonu, wsuwa się grypsy. – Praca ta pochłaniała dużo czasu, a pełne paczki były ciężkie i trudne do manipulowania przy sznurowaniu. Byłyśmy obie złane potem – wspomina córka pisarki....” (wesoła, pomocna, odważna,)

Tekst 5 „... Od razu bierze sprawy w swoje ręce: pisze broszury i odezwy, m.in. w „Prawdzie”, „Biuletynie Informacyjnym” czy „Polska Żyje”. Zakłada Front Odrodzenia Polski, Tymczasowy Komitet Pomocy Żydom przemianowany później na Radę Pomocy Żydom o kryptonimie Żegota. Wspiera jeszcze Społeczną Organizację Samoobrony i Unię Kobiet. Wychowuje przy tym, w skromnych warunkach, dwoje dzieci i zapewnia opiekę leciwej już matce. Być może dlatego ma świadomość podstawowych potrzeb i wie, że na zagładę są narażeni przede wszystkim Żydzi z niższych warstw społecznych, zamknięci przed wojną w swoich enklawach: drobni kupcy, rzemieślnicy, miejska biedota. To ich głównie chce ratować. Potrafi swoją pasją pomagania zarazić tysiące ludzi dobrej woli: – Siatka „Żegoty” rozciągnęła się na całe terytorium Generalnej Guberni, aż do oddalonych stron kraju. Ocenia się dzisiaj, że z „Żegotą” regularnie współpracowało ok. 14 tys. ludzi....” „... RPŻ zajmuje się również zbieraniem pieniędzy na okupy za Polaków skazanych na śmierć. Są to zazwyczaj osoby bardzo cenne dla podziemia. Tak życie ocali m.in. Irena Sendlerowa, która „wykupiona” po aresztowaniu dożywa końca wojny pod zmienionym nazwiskiem....” (przyjacielska, odpowiedzialna, odważna, lojalna)



Załącznik nr 5 do scenariusza nr 5



Dyplom
Przyjaciela
Cioci Zosi
otrzymuje

